

Проблеми гуманістичного виховання

В гуманістичному вихованні в сучасній школі необхідно виділити два аспекти:

1. Створення умов гуманістичного відношення до школярів у процесі навчання і виховання.
2. Завдання виховання як гуманістичного.

Обидва аспекти тісно пов'язані між собою. Не личить гуманіста виховувати негуманними методами. Процес гуманістичного виховання передбачає надання в ньому пріоритету загальнолюдським цінностям.

На нашу думку, процес навчання і виховання в школі повинен бути процесом формування учня як особистості. У кожній дитині закладені генетично певні індивідуальні особливості та можливості. Тому завдання вчителя знайти в дитині ті позитивні можливості, ту іскру божу, ті струни душі, використовуючи і розвиваючи які, торкаючись до яких у повсякденному спілкуванні з учнем у процесі навчання, вчитель сприяє дальшому розвитку того, що є позитивним. Сприяє тому, щоб саме це позитивне проявлялось в учневі, не залишаючи місця негативному.

Щодо виховання учня як особистості, то, на нашу думку, потребує суттєвих змін система освіти.

Принаймні у завданнях навчання і виховання можна по-новому розставити наголоси:

1. Дитину треба навчати і виховувати рідною мовою, бо є лише один навчальний предмет, який повинен вчити кожний і все життя - рідна мова.
2. Урізноманітнювати форми шкіл: різних дітей треба вчити і виховувати по-різному.

О.П. Шестопалова

Учбова орієнтація учнів спеціалізованих класів

Метою системи учбової орієнтації є формування у молоді здібності до вибору типу навчального закладу загальноосвітньої мережі чи профільного класу, програма якого оптимально відповідає нахилам та інтересам школярів.

Досвід деяких країн (США, ФРН, Японії) показує, що застосування профконсультаційної індивідуалізованої роботи, відбір найбільш обдарованої молоді в учбові заклади з поглибленим вивченням окремих циклів, тобто допрофе-

сійна спеціалізація, дозволяла через деякий час зробити значний "прорив" у підвищенні якості підготовки науково-технічних кадрів. Таким чином, оперативна й довготривала учбово-професійна орієнтація школярів є однією з найважливіших ланок роботи шкільної психологічної служби. Але суттєвою перешкодою у розвитку цього напрямку є зберігання орієнтації на "середню" модель учня, без урахування його здібностей, нахилів та інтересів.

У вітчизняній психологічній літературі ще слабо вивчені питання учбової орієнтації, яка розуміється як система допомоги підлітку у визначенні профілю учбового закладу допрофесійної підготовки. В системі орієнтації багатьох зарубіжних країн існують державні програми орієнтації та відбору в різні типи учбових закладів у зв'язку з тим, що структура середньої освіти в цих країнах більш складна, ніж вітчизняна. Останнім часом з'явилися в Україні спеціалізовані учбові заклади допрофесійної підготовки (ліцеї, гімназії) та профільні класи у звичайних середніх школах. Тому питання учбової орієнтації є актуальним для психолого-педагогічного дослідження.

Ефективність учбового самовизначення молоді значно покращає, якщо:

- підготовка школярів до учбового самовизначення буде розглядатися як довготривалий комплексний процес, важливий компонент системи безперервної освіти;
- процес вивчення індивідуальних особливостей буде проводитися за допомогою комплексних психодіагностичних програм, спрямованих на вивчення рівня розвитку учбово-пізнавальних здібностей школярів та особливостей мотиваційної сфери;
- буде забезпечене співробітництво шкільної психологічної служби та районних і міських фахівців з профорієнтації.

Диференціально-психологічний підхід до орієнтації вимагає об'єктивного урахування співвідношення потенцій та тенденцій у вивченні індивідуальних властивостей школяра, спираючись на які, можливе повноцінне використання резервів людського розвитку у відповідності з програмою профільного навчання.

Для того, щоб мати можливість сформулювати прогноз розвитку здібностей та особливостей динаміки учбових інтересів, необхідно мати відповідні дані про вікові норми та стандарти розвитку функцій пізнавальної сфери.

Діагностичні програми за принципом їхньої побудови повинні бути "клінічними", тобто основна їхня мета полягає не тільки у вимірюванні успішності виконання завдань на основі кількісних показників, скільки в якісному аналізі процесу розв'язання тестових завдань. Крім того, програма повинна забезпечити виявлення не тільки наявних, а й потенційних здібностей, можливостей

людини у розв'язанні завдань як на основі його фактичних досягнень, так і здібностей до покращення результатів під впливом дозованої допомоги.

Складною проблемою учбової орієнтації є те, що вибір профілю навчання став конкретним, що збільшує відповідалність у проведенні індивідуальної консультації. Як показує аналіз консультацій з освітньою спрямованістю, тільки 56% школярів досягає у своєму класі того рівня розвитку розумових дій та навичок, які необхідні для успішного навчання, слабо розвинуті прийоми раціональної переробки учбового матеріалу, триває процес емоційного "відходу" від школи (аналіз зроблений нами за даними Криворізького центру профорієнтації на 1993- 1995 рр.). Це створює додаткову проблему учбової орієнтації.

Проблеми учбової орієнтації можна подати таким чином:

- 1) природні передумови здібностей та нахилів часто бувають приховані не тільки від вчителів та батьків, але й від самих учнів;
- 2) інтереси учня та мотиви його вибору часто не співпадають з його здібностями;
- 3) у виборі школярів переважають такі соціальні та емоційні фактори, як престижність школи, приязаність до вчителів та товаришів по класу, а не необхідність реалізувати свої здібності.

М.П.Трофанова, Т.В. Ключковська

Гра як засіб формування гуманних взаємин молодших школярів

У справі розв'язання завдань гуманістичного виховання, формування гуманних взаємин молодших школярів особливе місце займає гра. Саме тому одним із засобів досягнення ефективних результатів у цьому прогресивна педагогіка вважає ігрові форми цілеспрямованої організації діяльності дітей (Ш.О. Амонашвілі, В.О. Сухомлинський, О.Я.Савченко, М.Г. Яновська та ін.).

У сучасних психологічних дослідженнях гра розглядається як прояв природної потреби в діяльності, в процесі якої дитина пізнає і перетворює навколишню дійсність, світ речей, людей, саму себе.

У педагогічній науці гра вивчається як спеціально створена для цілей навчання і виховання педагогічна форма, як елемент системи виховання, що цілеспрямовано використовується суспільством для підготовки дітей до життя, як засіб ефективної організації взаємодії педагога і учнів, спрямована на розвиток і формування взаємин дітей, соціалізацію їх стосунків і співжиття, актуалізацію пізнавальної діяльності, розвиток самостійності тощо.